

KLEURENSTUDIE

De invloed van kleur en materialen in een leeromgeving

Inhoudsopgave

01

Onderzoekskader

- 1.1 Grondbeginsel van het onderzoek 6
- 1.2 De impact van kleur op een ruimte 8
- 1.3 De invloed van kleur op emotie 10
- 1.4 De vier emoties van Tarkett 11

02

Lager onderwijs

- 2.1 Dagopvang (0-3 jaar) 15
- 2.2 Kleuterschool (3-6 jaar) 20
- 2.3 Basischool (6-12 jaar) 25

03

Secundair onderwijs

- 3.1 Ruimtes in het secundair onderwijs 35

04

Hoger onderwijs

- 4.1 Ruimtes in het hoger onderwijs 44

05

Bibliografie 55

De inleiding

Invloed van kleur op ons welzijn

Kleur is een krachtig element voor ontwerpkeuzes in het onderwijs. Niet alleen kan het onze stemming, gezondheid en welzijn beïnvloeden, maar ook onze cognitieve waarneming. Daarom is het essentieel om rekening te houden met de impact van kleur in elke ruimte. Met deze kleurenstudie geven wij u inzicht, inspiratie en praktische hulpmiddelen om ruimtes van hoge kwaliteit te creëren.

Het belang van kleur bij de ontwikkeling van kinderen

De rol van kleur in de ontwikkeling van kinderen is belangrijk én complex. Kleur beïnvloedt zowel psychomotorische vaardigheden, persoonlijke ontwikkeling als ruimtelijke waarneming. Juist kleurgebruik draagt bij aan een optimale ontwikkeling van kinderen in elke leeftijdsfase.

De toepassing van kleur in vloer- en wandbekleding

Als het aankomt op de keuze in kleur, draait de discussie vaak om uiteenlopende persoonlijke voorkeuren. Dit document - het resultaat van onderzoeken en interviews met experts - maakt het mogelijk kleur op een beargumenteerde en functionele manier te benaderen.

In de architectuur is het gebruikelijk om specialisten op het gebied van akoestiek, licht of luchtkwaliteit in te schakelen. Bij kleur is dat helaas nog niet vanzelfsprekend. Dit resulteert in de praktijk tot een gebrek aan focus op dit element en 'veilige' neutrale kleurpaletten. Denk aan wit, grijs en beige.

De vier emoties van Tarkett

De informatie uit interviews met experts en studenten is gecombineerd met de resultaten uit verschillende onderzoeken naar het welzijn van mensen en beïnvloedingsfactoren. Deze bevindingen zijn vervolgens doorvertaald naar vier emoties: **Pure & Natural, Fresh & Optimistic, Cool & Calming en Warm & Inviting.**

De vier emoties vormen het fundament voor de compositie van vloer- en wandbekleding en daarmee de basis van ons kleuradvies. Een advies dat in dit document verder is toegespitst naar leeftijdsklassen en daarvoor relevante toepassingen.

“Veel onderzoeken bevestigen dat kleuren verschillende effecten produceren die fysiek waarneembaar zijn. Denk aan spanning, hartslag, ademhaling, spijsvertering, lichaamstemperatuur en hersenactiviteit.”

Dr. Lennie Scott-Webber

01

Onderzoekskader

1.1 Grondbeginsel van het onderzoek

Uniek kleurpalet per leeftijdsgroep

In samenwerking met kleurperceptie-experts is voor iedere leeftijdsgroep een palet met negen kleuren opgesteld. Elk palet is enerzijds gericht op de ontwikkeling van visuele vaardigheden van iedere leeftijdsgroep en anderzijds op de bijbehorende emotionele staat en intrinsieke behoefte aan stimulatie voor de psychomotorische ontwikkeling.

Aandacht voor individuele behoeften

De kleurpaletten voor elke omgeving zijn aangepast aan de specifieke behoeften van verschillende individuen, zoals introverte of extraverte kinderen. In dit werk vestigen we

aandacht op deze diversiteit. Zo kunt u elke ruimte wat kleuren betreft zo optimaal mogelijk inrichten, zowel voor kinderen als volwassenen. Elk basiskleurpalet bevat aanbevelingen voor uiteenlopende omgevingen, van kalm tot stimulerend.

Doel van de kleurenstudie

De suggesties uit deze kleurenstudie kunt u gebruiken als werkbasis voor projecten in het onderwijs. Per basispalet vindt u door kleurperceptie-experts beargumenteerde alternatieven en variaties.

Overkoepelend kleurpalet per leeftijdsgroep

Elke leeftijdsgroep ervaart kleur anders. Het model hiernaast laat duidelijk zien wat de voornaamste verschillen zijn. Deze worden verder toegelicht in de bijbehorende hoofdstukken.

Onderwijsruimtes
0 - 12 Jaar

Onderwijsruimtes
12 - 18 Jaar

Onderwijsruimtes 18+
Techniek & wetenschap

Onderwijsruimtes 18+
Liberal arts & geesteswetenschappen

Onderwijsruimtes 18+
Beeldende kunst & architectuur

1.2 De impact van kleur op een ruimte

Doordacht kleurgebruik kan spectaculaire effecten hebben op ons geheugen en het leervermogen op een aanzienlijke manier verbeteren. Voor volwassenen geldt dat kleuren met de grootste impact op prestaties meestal kleuren zijn die ze mooi vinden. Adolescenten en jongvolwassenen geven de voorkeur aan kleuren die wat donkerder of zachter zijn. Daarentegen waarderen jonge kinderen lichte en verzadigde (intense) kleuren.

Met betrekking tot deze observatie in kleurgebruik moet echter ook een kanttekening gemaakt worden. Zo kan een kleur de voorkeur genieten op een specifiek object of kledingstuk. Iets dat niet een-op-een van toepassing is als het gaat om een ruimte, muur of vloer.

Algemene kleurperceptie

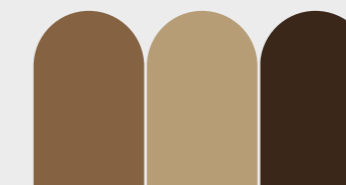
Verschillende kleuren worden op verschillende manieren waargenomen door kinderen, tieners en jongvolwassenen. Hieronder een korte toelichting op diverse basiskleuren:

Grijs

Licht: Reduceert de bijdrage van daglicht en maakt het mogelijk om de intensiteit van een zeer kleurrijke ruimte te verminderen.

Donker: Geeft karakter aan interieurs die bedoeld zijn voor opgroeiende mensen en gaat hand in hand met de ontwikkeling van hun persoonlijkheid

Bruin

Licht: Zorgt voor warmte en brengt kalmte in een kleurrijke omgeving.

Donker: Doet denken aan natuurlijke materialen (hout, aarde) voor een warmere en meer geruststellende omgeving.

Geel

Licht: Zorgt voor enthousiasme en opgewektheid.

Intens: Symboliseert de zon, zorgt voor optimisme, stimuleert motorische vaardigheden.

Donker: Licht dicht bij aardetinten, draagt bij aan zelfvertrouwen, stimuleert gezelligheid.

Rood

Licht (roze): Bevordert lezen, vooral bij kinderen en adolescenten.

Intens: Moedigt uitwisseling en delen met anderen aan en symboliseert primaire emoties als vreugde, haat, liefde, etc.

Donker: Wordt doorgaans meer gewaardeerd door jongvolwassenen.

Groen

Licht: Geeft een gevoel van ontspanning en is gunstig voor de concentratie.

Intens: Bevordert leren en genereert een gezonde en evenwichtige sfeer.

Donker: Brengt een sterke link met de natuur tot stand, roept kracht en hoop op.

Paars

Licht: Stimuleert dagdromen en verbeeldingskracht.

Intens: Moedigt creativiteit aan.

Donker: Creëert een mystieke en magische omgeving.

Blauw

Licht: Brengt kalmte en wordt geassocieerd met frisse lucht en blauwe hemel.

Intens: Verfrist en geeft geruststelling, ook wanneer het om meer verzadigde blauwtinten gaat.

Donker: Geeft een gevoel van vrede en rust, vooral door de verwijzing naar de nacht.

Oranje

Licht: Stimuleert op subtiele wijze activiteit met behoud van concentratie.

Intens: Zorgt voor warmte en optimisme en stimuleert motorische vaardigheden.

Donker: Is zeer sterk gekoppeld aan aardekleuren en verbetert sociaal gedrag.

1.3 De invloed van kleur op emotie

Onze visie op kleur

Een weloverwogen keuze van materialen en kleuren voor de vloer heeft een positieve invloed op de stemming en uitstraling van een ruimte. Voor mensen is de vloer het belangrijkste contactelement tussen hun lichaam en de grond. Zodoende is het wenselijk dat een vloer uitnodigend is, optimisme oproept, vertrouwd voelt en veiligheid biedt.

Bij het betreden van een ruimte hebben mensen (onbewust) een gevoel bij wat ze waarnemen, zoals het plafond, de muren en vloer. Daarom vinden wij het cruciaal deze drie elementen te combineren op een evenwichtige, esthetische manier.

1.4

De vier emoties van Tarkett

Deze vier emoties vormen de basis voor ons professionele kleuradvies. Ze zijn gekoppeld aan de kleurrijke compositie van vloer- en wandbekleding en vormen de rode draad in deze kleurenstudie.

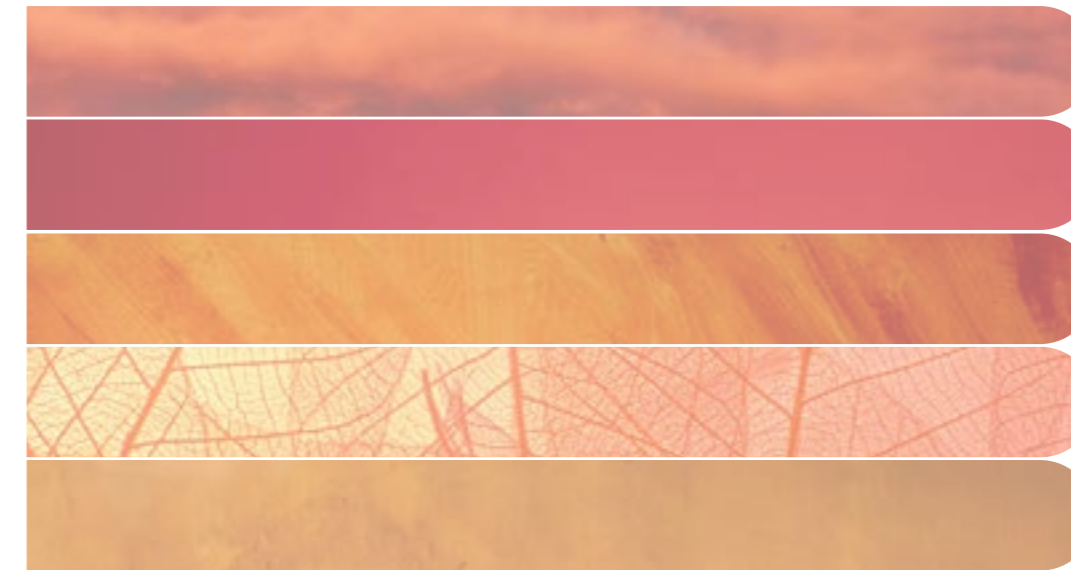

Fresh & Optimistic

Fresh & Optimistic omvat een bredere groep materialen en kleuren. Het opwekken van optimistische gevoelens staat hier centraal. In verschillende educatieve projecten wereldwijd is bewezen dat deze groene en gele tinten een positieve invloed hebben op concentratie en leervermogen. Dit palet aan kleuren, dat bestaat uit gele en groene tonen, verbetert gezondheid, stimuleert positiviteit en bevordert rust.

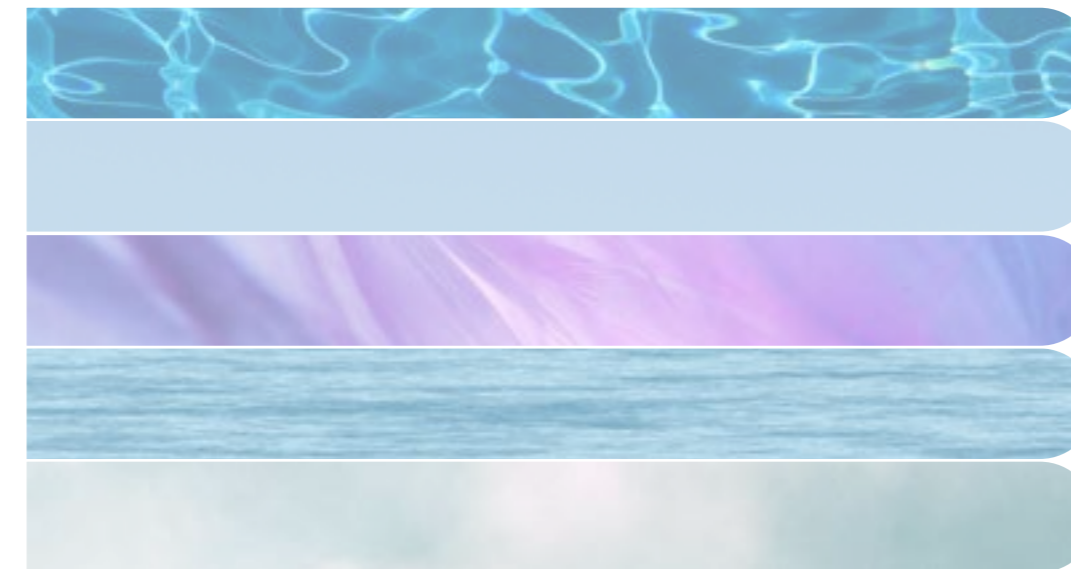
Pure & Natural

Pure & Natural is een combinatie van materialen en kleuren die een gevoel van intimiteit, vrede en veiligheid creëert. De link met onze aarde en andere natuurlijke materialen is prominent aanwezig. Wetenschappelijke studies tonen aan dat grijs tinten en andere aardse kleuren, mensen geruststellen en hen een beschermd gevoel geven. Dit palet aan kleuren, dat bestaat uit grijze, aardachtige en bruine tonen, minimaliseert stress en vermindert angst.

Warm & Inviting

Warm & Inviting is een verzameling aan materialen en kleuren die een gevoel van joie de vivre oproept en dynamiek creëert. De psychologische impact van deze kleuren stimuleert zowel zelfverzekerdheid als zelfvertrouwen. Ze verminderen depressie en zwaarmoedigheid en hebben een positief effect op passiviteit en lusteloosheid. Ze stimuleren eetlust en creativiteit. Dit palet aan kleuren, dat overwegend bestaat uit oranje en rode tonen, straalt kracht, warmte en karakter uit.

Cool & Calming

Cool & Calming is een combinatie van materialen en kleuren die frisheid en kalmte uitstralen. Ze hebben een zuiverend, rustgevend effect dat de bloeddruk verlaagt, stress minimaliseert en vertrouwen ontwikkelt. Deze groep bevat verfrissende en zuiverende kleuren die de geest openstellen middels hun link met licht en de lucht. Dit palet aan kleuren, dat bestaat uit aqua-, blauwe en paarse tonen, verfrist, ontspant en zorgt voor kalmte.

02

Lager onderwijs

Een doordacht ontwerp van basisschoolgebouwen kan de ontwikkeling en (leer)prestaties van opgroeiende kinderen positief beïnvloeden. In dit hoofdstuk vindt u verschillende kleurharmonieën die zijn ontworpen het kind te begeleiden bij het ontdekken van de omgeving.

Kleurperceptie van basisschoolkinderen

Tot 1-jarige leeftijd is kleur slechts een emotionele sensatie. Naarmate het kind groeit, van 1 tot 3 jaar, zal het bepaalde kleuren associëren met emoties, voorwerpen en ervaringen. Van 3 tot 6 jaar zien kinderen kleur steeds meer als een

teken van communicatie. Uiteindelijk begint kleur voor 6 tot 12-jarigen identiteitsprocessen te stimuleren en wordt het belangrijker ruimtes in te richten die voldoen aan de behoeftes van individuen.

Deze brede reeks aan voorkeuren en behoeftes, zowel in persoonlijkheid als leeftijd, resulteert in een extreme verscheidenheid aan kleurkeuzes. Aanvullende kleuren zorgen er daarom voor dat bepaalde combinaties soms meer voor introverte en soms meer voor extraverte kinderen geschikt zijn.

2.1 Dagopvang 0 – 3 jaar

“**Het kleurenpalet is geselecteerd volgens twee hoofdvereisten: kalmeren en stimuleren. Blauw bevordert concentratie, terwijl rood stimuleert.**”

Bénédicte Delouvrié

Tot 3-jarige leeftijd staat de omgeving in het teken van verkennen. Het gebruik van duidelijke patronen en vormen is van groot belang. Dit helpt bij het ontdekken van een ruimte en stimuleert de zintuigen.

De zintuigen van baby's en peuters ontwikkelen zich door gebruik van aantrekkelijke elementen die visueel of tactiel aantrekkelijk zijn. Denk aan natuurlijke elementen met duidelijke contouren, zoals hout of zandkorrels voor het tactiele (voelbare) aspect.

Al deze tastbare ervaringen zijn cruciaal bij de ontwikkeling van motorische vaardigheden. Zo kan zelfs een specifieke kleur op de vloer eraan bijdragen het kind goed en zelfverzekerd te begeleiden bij staan, lopen of rennen.

Ruimtes in de dagopvang

Activiteitsruimte

Op de crèche, dagopvang en peuterschool verkennen kinderen tegenstellingen en contrasten. Heldere oppervlakken worden daarom afgewisseld met matte kleurschakeringen, schaalveranderingen en diepte. Dit is de levensfase waarop kinderen kennismaken met orde.

Aantrekkelijke, kleurrijke ruimtes bieden de ideale ondersteuning voor de verkennende activiteiten van baby's en peuters. De levendigheid stimuleert creativiteit, emoties en het onderbewustzijn.

Een palet met kleine rode accenten en nadruk op de kleur blauw zorgt voor balans tussen dynamiek en kalmte.

De vloer kan ook dienst doen als speelplaats. In dit voorbeeld met duidelijke kleurverschillen en een verder neutraal grijs oppervlak. Dit met als doel een visuele waarnemingsprikkel op te wekken bij jonge kinderen.

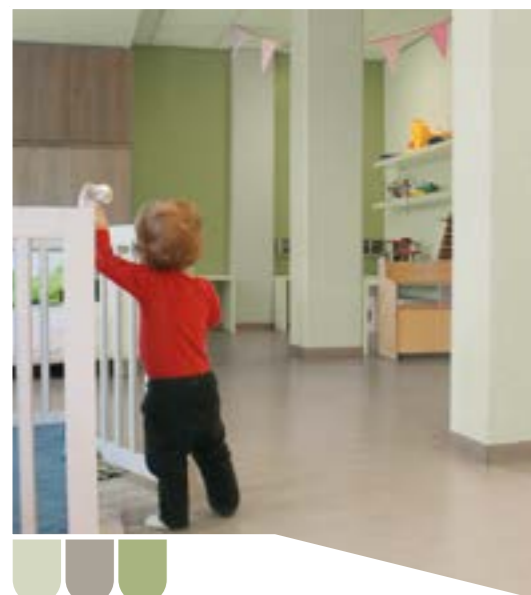
De neutrale zandkleur in combinatie met blauw en rood creëert een ongedwongen strandsfeer middenin een speelomgeving.

Ruimte

Van de kleurrijke activiteitenruimte naar een ruimte waar een harmonieuze sfeer hangt. De inrichting van een ruimte bevordert idealiter kwalitatieve slaap. Blauwe tonen en lichte houtkleuren zijn hier wenselijk vanwege het kalme en serene gevoel dat ze creëren. Op het plafond en andere plekken waar

het licht kan weerkaatsen, worden meer donkere tinten aanbevolen. Vermijd ook op de vloer kleuren of materialen die het licht reflecteren. En waak er tegelijkertijd voor dat het geheel niet té donker wordt, want de ruimte moet voor kinderen wel een gemoedelijke plek zijn om naartoe te gaan.

De combinatie van houttinten en groene kleuren biedt kinderen in een ruimte meer ontspanning.

Het groen en lichtgekleurde hout vormen een natuurlijke eenheid, zodat kinderen zich kunnen ontspannen. De kijkvakken nodigen uit tot dagdromen.

Subtiele grijze en blauwe schakeringen creëren een rustige omgeving. De oranje kleur draagt bij aan een warme en geruststellende sfeer.

Personeelsruimte

Op een crèche, dagopvang of peuterschool moeten personeelsleden toegang kunnen hebben tot een ruimte die bevorderlijk is voor ontspanning en werkvoorbereiding. Het is belangrijk een fysieke en symbolische grens te creëren voor de volwassenen.

Het afbakenen van de ruimte met een houten vloerbedekking, zoals parket, maakt het mogelijk om de wereld van de kinderen te scheiden van die van de volwassenen.

De toepassing van donkeroranje geeft de ruimte een warme sfeer. Het gebruik van hout in de vloer en meubels symboliseert de functie van de ruimte, maar waarborgt een huiselijke omgeving.

De blauwe vloer valt als eerste op. Deze geeft de ruimte karakter, voornamelijk door de combinatie met andere heldere, fris geaccentueerde kleuren.

Ook het personeel van de dagopvang is tussendoor toe aan rust. Blauwe tonen en natuurlijke tinten zorgen in deze setting voor een serene en ontspannen gevoel.

“Onthoud dat kinderen dicht bij de grond leven! Deze ruimtes vereisen een kwalitatief goede behandeling: stevig, hygiënisch, vertrouwd, comfortabel - ook in termen van akoestiek. Deze interieurs zijn in balans en combineren de kleuren met de aanwezige materialen op intelligente wijze.”

Simone Sorber

2.2 Kleuterschool 3 - 6 jaar

In deze leeftijdsfase wordt het smaakverschil tussen meisjes en jongens groter. Kleuters zijn duidelijk over hun kleurvoorkeuren. Waar de verbeelding eerst werd gevoed door natuurlijke materialen, gebeurt dat nu door cartoons, speelgoed, digitale technologie en andere informatieve symbolen.

De kleuterschool is een spannende periode voor een kind. Dit heeft alles te maken met de ontwikkeling van de hersenen en het vermogen om bewuster, realistischer en abstracter te denken. Kleuters zijn dan ook gek op triviale details, verhalen en andere tekens. Kinderen worden zich meer bewust van sociale interacties en verbeteren hun vermogen om duidelijk te spreken en op te letten.

“Op deze leeftijd hebben kinderen verschillende zones nodig voor spelen, werken aan een tafel, etc.”

Johan van Helden, Rozemarijn Henzen,
Kim Nouwens, Maud Veltmaat

Kleuters ontwikkelen bovendien fysieke coördinatievaardigheden die tot in de volwassenheid doorwerken.

Op deze leeftijd beginnen kinderen overwegend rustiger of levendiger gedrag te vertonen. Ook worden de eerste tekenen van kleurenblindheid en autisme zichtbaar. Ruimtes die zijn ingericht op variërende persoonlijkheden zijn daarom van groot belang.

Ruimtes in de kleuterschool

Ingang

De ingang van een school vertegenwoordigt haar imago. Ouders kiezen allereerst niet zomaar een school uit. En belangrijker nog: het is een ruimte die kinderen elke schooldag passeren. Daarom is een uitnodigende en geruststellen

de uitstraling van belang. De kleurkeuze speelt hierin een essentiële rol. Met een kleurpalet dat niet alleen functioneel is, maar ook geschikt voor de kwaliteit van het onderwijs, maakt u zowel bij ouders als kinderen een goede indruk.

De ingang is het visitekaartje van een school. Een optimistisch ontwerp met blauwe en groene kleuren zorgt voor een luchtige indruk en een aangenaam welkom.

De koele vloerkleuren creëren openheid en kalmte. De meer opvallend gekleurde lijn trekt de aandacht en wijst daardoor de weg.

Het is belangrijk dat kleurkeuzes voor de ingang worden gemaakt met het oog op de visie van de instelling en de behoeftes van de doelgroep.

Klaslokaal

Een harmonieuze omgeving is de sleutel tot een succesvol klaslokaal. De kwaliteit van deze ruimte heeft direct invloed op leerprestaties van kinderen. Het creëren van een omgeving die enerzijds concentratie bevordert en anderzijds afleiding vermindert is het doel. Klaslokalen voor peuters moeten zo

uitnodigend mogelijk zijn, zodat zij zich op hun gemak voelen om op onderzoek uit te gaan en zich te uiten. Het is raadzaam om naast heldere kleuren gebruik te maken van eenvoudige, niet te opdringerige patronen - met name op de vloer. Ook adviseren wij een maximum van twee sterke kleuren.

Het contrast tussen de vloer, muren en het meubilair maakt de ruimte begrijpelijk en toegankelijk voor alle gebruikers.

Een combinatie van activerende en kalme kleuren, zorgt in dit klaslokaal voor een harmonieuze sfeer.

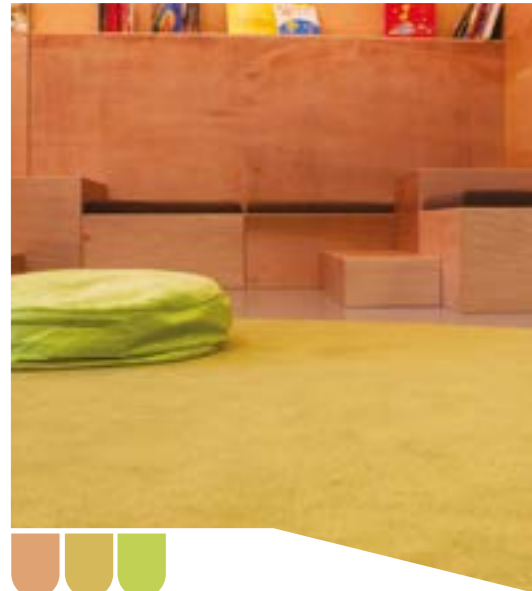
Kleuren met op geel gebaseerde pigmenten stimuleren motorische vaardigheden van kinderen. De vloer speelt een centraal element in het onderverdelen van de ruimte.

Leesruimte

Lezen en leren lezen is een belangrijk onderdeel in de ontwikkeling van jonge kinderen. Een leesruimte of leeshoek straalt idealiter rust uit voor een betere concentratie. Kinderen moeten hier met plezier zelfstandig kunnen lezen en

ontdekken. Een plaats waar zij zich op hun gemak voelen, zonder zich zorgen te maken over onderbrekingen.

De gele en groene kleuren brengen licht in de minimalistisch ingerichte ruimte. Samen creëren ze een warme en veilige sfeer.

Een warm-koud contrast stimuleert van nature onze geest en intelligentie - iets dat essentieel is in een leesomgeving.

Dat lezen ook leuk mag zijn, bewijst deze kleurrijke omgeving. Vrolijke kleuren als blauw en rood worden afgewisseld met natuurlijke houttinten.

“Lichte gebieden in een donkere omgeving stimuleren de motivatie om te lezen en zich te concentreren. Een diffuus licht kan de visuele vermoeidheid vergroten en het leesproces bemoeilijken.”

Ann Bessemans

“De kleuren die uit klaslokalen verbannen moeten worden, zijn achromatische kleuren (wit-, bruin- en grijstinten). Kleuren die helaas het vaakst worden aangetroffen, maar niet in de smaak vallen bij kinderen én activiteit niet stimuleren.”

Jean-Gabriel Causse

2.3

Basisschool

6 – 12 jaar

In aanloop naar de tienerjaren krijgen kinderen tussen de 6 en 12 jaar meer uitgesproken smaakvoorkeuren. Ze drukken zichzelf uit door opvallendere kleuren te kiezen. Dit met als doel: het opbouwen van een eigen persoonlijkheid.

Assertievere en intensere kleuren verwijzen naar de favoriete thema's van kinderen in deze leeftijdsgroep. Hierbij kun je denken aan actie- en stripfiguren, fantasy en magie. De patronen tonen complexere geometrische ontwerpen, maar ook symbolen spelen een belangrijke rol.

Het kleurenpalet is kenmerkend verrijkt met contrasterend zwart en antraciet. De tertiaire kleuren bestaan uit diverse levendige tinten, zoals meer kosmische, disco of mystieke kleuren, zoals blauwviolet.

Ruimtes in de basisschool

Gang

Gangen op scholen zijn vaak donker van kleur en voelen beklemmend aan tijdens spitsuren tussen lessen en pauzes. Het gevolg: geen prettige sfeer. Deze ruimte kan dus wat extra aandacht gebruiken. Door te variëren en

spelen met kleuren die licht reflecteren, wordt een gang lichter, vrolijker en aangenamer.

Een heldere vloer reflecteert veel daglicht en wekt emoties van helderheid en energie op.

De verschillende tinten grijs creëren een gevoel van stabiliteit in deze lange, brede gang. De speelse blauw, groene tinten zorgen voor een vrolijke afwisseling.

Deze unieke, zeer opvallende vloerkleur zorgt voor een dynamische sfeer in deze ruimtelijke gang. Ook stimuleert deze kleur kinderen naar hun klaslokalen te lopen.

Klaslokaal

In een klaslokaal kan de juiste kleurkeuze een positieve emotionele reactie oproepen en concentratie stimuleren. Kijk bijvoorbeeld eens naar de muur achter het digitale, vaak volledig witte, schoolbord. Bij te veel kleurcontrast rondom het bord, raken kinderen sneller afgeleid van de inhoud.

Daarom is het belangrijk af te wisselen tussen neutrale kleuren en designs die de gewenste hoeveelheid inspiratie bieden. Denk aan een lichtgekleurde muur met grijsinten. Deze houden de focus beter vast en geven tegelijkertijd een gevoel van inspiratie.

Door verschillende kleuren in vloer en meubilair te combineren creëer je gemakkelijk een warme, rustige en toch vrolijke omgeving.

De frisgroene sectie is niet alleen esthetisch, maar ook functioneel. Het geeft een duidelijke boodschap aan leerlingen: waar ze enerzijds spullen kunnen opbergen en anderzijds rustig en geconcentreerd kunnen werken.

Een lichtgekleurde tafel vestigt de aandacht van leerlingen op hun werkzaamheden.

Overblijfruimte

Levendige kleuren stimuleren de eetlust van kinderen. In een overblijfruimte of kantine worden dit soort kleuren verwerkt in zones met verschillende sferen. Kinderen die rustig alleen, in kleine groepjes willen zitten óf hun maaltijd met enkele anderen willen delen, kunnen dat hierdoor in dezelfde overblijfruimte doen.

Kleuren hebben nuttige multi-zintuigelijke eigenschappen die overeenkomen met sensaties of deze juist temperen, met name bij het eten. Bepaalde kleurgroepen roepen bijvoorbeeld een zoete of zure smaak, een onstuimige of kalme sfeer, of een droge of vochtige sensatie op.

Een gele of oranje kleur op de vloer stimuleert de eetlust van kinderen en geeft de overblijfruimte een zonnige sfeer.

Een optimistisch kleurenpalet in de eetruimte helpt kinderen op te laden, zodat ze de middag daarna met hernieuwde energie kunnen doorbrengen.

Dit interieur met vrolijke, levendige kleuren en natuurlijke elementen daagt kinderen uit, maar stimuleert ook onderzoekend gedrag en creativiteit.

“Kleuren die zijn samengesteld uit enkele gele pigmenten, zoals geel, groen of oranje, stimuleren de eetlust en geven een optimistische sfeer aan een kantine.”

Fabienne Bruyninckx

Bibliotheek

Comfort, interactie en inspiratie. Drie elementen die een bibliotheek uitnodigend maken voor kinderen. Een schoolbibliotheek is een plek waar zij nieuwe boeken ontdekken en hun kennis vergroten.

De ruimte mag functioneel en praktisch zijn, maar tegelijkertijd prettig zijn om tijd in door te brengen. Door kleur op de juiste manier toe te passen, creëert u hierin een optimale balans.

Dat duurzaamheid en een gezond leerklimaat hoog op de agenda staan, komt goed naar voren in de kleur- en materiaalkeuzes.

Natuurlijke materialen én kleuren in combinatie met veel (dag)licht en een duidelijke afbakening van verschillende secties, stimuleren zowel samenwerking, concentratie als ontdekken.

Een volwassen, doch speelse sfeer is kenmerkend voor de inrichting van deze school. De grote hoeveelheid natuurlijk daglicht en zichtbare omgeving worden versterkt door het complementaire kleurgebruik op de vloer.

“Kleuren die contrasteren en accenten die worden gemaakt door kleuren, motiveren. Een harmonie tussen twee of meer kleuren zorgt voor ontspanning.”

Johan van Helden, Rozemarijn Henzen,
Kim Nouwens, Maud Veltmaat

03

Secundair onderwijs

Kleurgebruik ondersteunt gevoelens en gedragingen van jongeren tussen de 12 en 18 jaar. In deze jaren vormen zij grotendeels een eigen persoonlijkheid. De omgeving speelt hierin een grote rol. Het is daarom van belang dat hun schoolomgeving hen aanmoedigt om te leren en te groeien.

Stimulerend ontwerpen

Op het voortgezet onderwijs start voor de meesten de zoektocht naar een eigen identiteit. Deze periode is vaak uitdagend en draagt bij aan de ontwikkeling van hun karakter.

In tegenstelling tot jonge kinderen, ligt bij deze leeftijdsgroep de focus meer op sociale aspecten dan op intellectuele en emotionele ontwikkeling. Een stimulerend ontwerp voor een schoolgebouw is daarom essentieel.

Een gestructureerd kleurenplan

Tussen 12- en 18-jarigen bestaan grote verschillen. Die verschillen maken het ontwerpen van onderwijsruimtes voor deze groep uitdagend. De overwegingen in interieurontwerp, zoals het kiezen van kleuren en materialen, kunnen daardoor zeer variëren.

Een gestructureerd kleurenplan met verschillende voorkeuren en interesses is noodzakelijk. Idealiter bestaat dit plan uit zowel activerende als ontspannende tinten. Dit voorkomt een monotone omgeving en voorziet van een gebalanceerde sfeer.

De gekozen kleuren dienen ook terug te komen in vloer- en wandkeuzes: essentiële onderdelen voor het schoolinterieur. Een vloer is cruciaal voor het bevorderen van concentratie bij zowel leerling als docent. Daarnaast kan de kleur van een vloer overmatige lichtreflectie voorkomen, wat vermoeidheid en stress kan verminderen.

Kleurgebruik effectief toepassen

Kleurgebruik dat iedereen tevredenstelt en welkom laat voelen is uiterst belangrijk. Het streven is daarom een positieve stemming te creëren door effectief kleur toe te passen in het schoolinterieur.

Leerlingen blijken bijzonder responsief wanneer ze betrokken zijn bij designkeuzes of installatie van decoratieve elementen. Dit geeft hen een gevoel van identificatie met het schoolgebouw en bevordert de creatie van een goede sfeer.

“Jongeren associëren grijs en kaki met angst. Lichtblauw, rood en warme kleuren zijn een prikkel. Groen, blauw en geel zijn een optimistische impuls.”

Didier Rassion

Kleurpercepties van jongeren tussen de 12 en 18 jaar

12- 16 jaar

Tussen 12 en 16 jaar geven jongeren vaak de voorkeur aan heldere kleuren en contrasterende combinaties.

> 14 jaar

Jongeren ouder dan 14 jaar zijn minder enthousiast en worden kieskeuriger in kleurkeuzes. Heroverwegingen in kleurgebruik en objecten zijn nodig.

14 - 16 jaar

Onderzoeken tonen aan dat jongeren tussen 15 en 16 jaar oud makkelijk tevreden zijn met kleur.

> 16 jaar

Naarmate tieners ouder worden, verkiezen ze wat kleur betreft meer harmonieuze combinaties die volwassenheid uitstralen.

Ruimtes in het secundair onderwijs

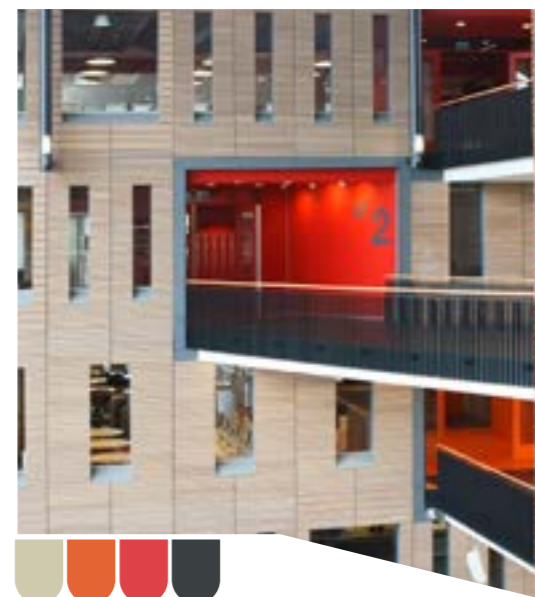
Hoofdingang

De hoofdingang geeft altijd de eerste indruk van een school. Zorgvuldig gekozen kleurgebruik is daarom essentieel en kan een positieve invloed hebben op het welzijn van leerlingen. Als zij bij binnenkomst direct een warme

en positieve sfeer voelen, heeft dit aanzienlijk effect op hun stemming. De ingang van een schoolgebouw biedt de gelegenheid om deze verbinding te creëren tussen de school en de leerling.

Het gebruik van natuurlijke tinten en rustige kleurspelingen geeft de ingang een moderne en verfijnde uitstraling.

De rode en oranje ingangen in combinatie met de zwarte loopbruggen en vloeren draagt bij aan een duidelijke oriëntatie voor bezoekers en gebruikers van dit gebouw.

De hoeveelheid groen en rood is harmonieus verdeeld om een speels en levendig welkom te creëren.

Gang

Navigeren door een schoolgebouw kan een uitdaging zijn voor leerlingen.

Naast het toepassen van tekens en symbolen, zorgen gevarieerde en heldere kleuren voor een betere navigatie.

Ook heeft het gebruik van kleuren een esthetische waarde. Door het correct en op verschillende oppervlakken gebruiken van kleur, ontstaat er een dynamische sfeer in de gang.

Blauw kan gemakkelijk worden toegepast op grote vlakken zonder in te leveren aan vrede en rust.

Door elke afdeling een unieke, in het oog springende kleur te geven, wordt de oriëntatie in onderwijsgebouwen met een uitgebreid gangenstelsel duidelijker.

Het levendige bruinbeige - zowel op de vloer als muur - zorgt voor een aangename ervaring voor scholieren.

Klaslokaal

Bij de inrichting van het klaslokaal is het cruciaal om kleuren te gebruiken die zowel een activerend als ontspannend effect hebben op de leerlingen. Het gebruik van beide creëert een mooie balans en voorkomt een monotone omgeving.

Grijze en blauwe kleuren zijn de meest geschikte kleurnuances voor het creëren van kalmte en het bevorderen van de concentratie in een klaslokaal.

In deze studieomgeving zorgt de vloer voor een open sfeer vol energie, gecreëerd door het verfrissende blauw en zachte geel.

“Kleuren die zijn samengesteld uit enkele gele pigmenten, zoals geel, groen of oranje, stimuleren de eetlust en geven een optimistische sfeer aan een kantine.”

Fabienne Bruyninckx

Kantine

De kantine is een centrale plek waar alle leerlingen gebruik van maken. Het is een dynamische ruimte vol beweging en activiteit. Vaak bestaat deze uit meerdere oppervlakken met opgewekte en levendige kleuren. Om een groot aantal tieners tevreden te stellen, is het van belang een

doelbewust kleurenplan op te stellen dat verschillende functies van de ruimte weerspiegelt. Denk aan het nuttigen van maaltijden en creëren van flexibele werkplekken en ontmoetingsplaatsen.

Deze leeftijdsgroep voelt zich aangetrokken tot kleur en natuur. Voor een ontspannen sfeer kan dit het beste worden gecombineerd met een eenvoudige vloerkleur.

De donkere vloer zorgt voor een modern contrast met accentkleuren en geeft toegevoegde waarde aan het volume van de basisarchitectuur.

Het contrast tussen het donkere hout en de rode vloer verdeelt de grote ruimtes in kleinere secties en biedt meer diversiteit.

“Een perfecte kantine is in mijn ogen een die je verschillende opties biedt in termen van waar je kunt zitten. Als je in een blijmoedige stemming bent, kun je ervoor kiezen om dáár te lunchen waar je wordt omgeven door zeer heldere kleuren. Maar er moet ook een optie zijn om op een minder uitbundige plek te gaan zitten. De verschillende plekken voegen waarde toe aan je kantine.”

Lola Blatt

“**Kleuren die contrasteren en accenten die worden gemaakt door kleuren, motiveren. Een harmonie tussen twee of meer kleuren zorgt voor ontspanning.**”

Johan van Helden, Rozemarijn Henzen,
Kim Nouwens, Maud Veltmaat

04

Hoger onderwijs

De populatie in het hoger onderwijs bestaat voornamelijk uit 18 tot 25-jarigen die veelal studeren. Ze werken aan hun toekomst, maar vinden vrijetijdsbesteding en recreatie ook erg belangrijk. Net als leerlingen in het voortgezet onderwijs, vinden zij het prettig om zich positief te identificeren met hun universiteit of hogeschool.

Gebalanceerd ontwerpen

De leeromgeving van deze leeftijdsgroep is merkbaar anders dan in het voortgezet onderwijs. Doorgaans zijn

klassen groter en studeren zij regelmatig zelfstandig. Enerzijds zoekt deze groep naar rust en stilte om zich te concentreren, anderzijds willen ze gemotiveerd worden. Een balans hierin vinden is een uitdaging. Aangepast kleurgebruik in onder meer studieruimtes, eetzaal en gangen is daarom noodzakelijk.

Verschillende behoeften van studenten

Studenten van verschillende studierichtingen hebben diverse wensen en behoeften. Het kleurgebruik voor deze groep is zeer uiteenlopend en gevarieerd. Door het profiel van de beoogde student (leeftijd, nationaliteit, cultuur, etc.) in gedachten te houden, kan er effectief ontworpen worden.

Zo bevat het kleurenpalet voor techniek- en wetenschapsstudenten levendige en futuristische kleurcombinaties, geïnspireerd door de natuur, mineralen, metalen, groen, water en zon. Om studenten met historische, theoretische of politieke interesse te inspireren, zijn kleurharmonieën ontworpen met rijke materialen en rustig kleuren. Cultureel georiënteerde studenten prefereren ongebruikelijke en verrassende kleurcombinaties gebaseerd op kleuren uit de kunstgeschiedenis en hedendaagse trends.

Toegankelijk vormgeven

Naast studenten maken ook docenten, schoolbestuur en facilitaire medewerkers gebruik van het gebouw. De algemene ruimtes in het hoger onderwijs moeten daarom toegankelijk zijn voor iedere gebruiker. Denk bijvoorbeeld aan de gangen, een collegezaal of een studiecentrum. Bij verschillende studierichtingen zijn er echter specifieke onderwijsruimtes met unieke ontwerpen vereist, zoals praktijkruimtes en creatieve ruimtes.

“Een onderwijsomgeving moet multifunctioneel zijn met veel open ruimtes waar verschillende activiteiten mogelijk zijn. Studenten hebben echter altijd een bepaalde vorm van privacy nodig. Kleuren en bevoering kunnen helpen in dat proces.”

Elsie de Vos

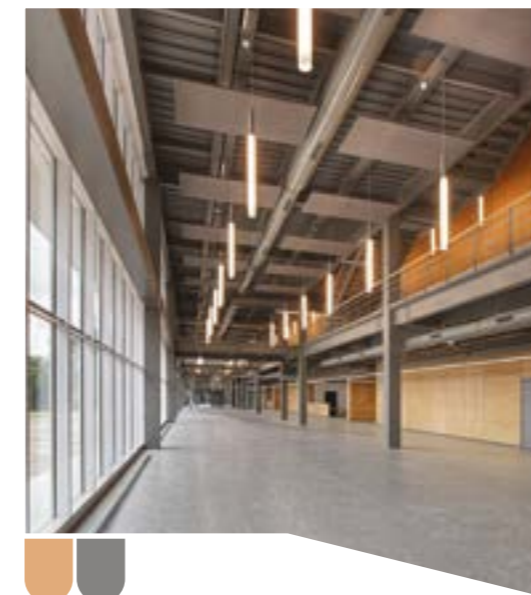

Ruimtes in het hoger onderwijs

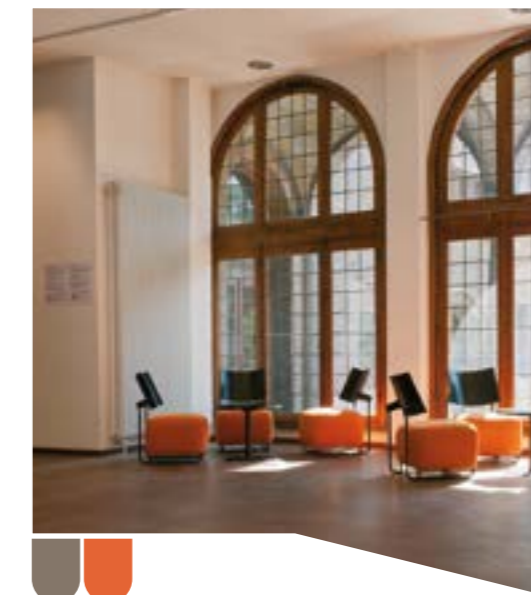
Hoofdingang

De hoofdingang van een universiteit of hogeschool is vaak het visitekaartje van de campus en moet een herkenbaar element zijn waar studenten en docenten trots op kunnen zijn. Kleurgebruik bij de ingang ondersteunt dit door hen te helpen met zowel de oriëntatie als het bieden van een uitnodigend gevoel. Moderne architectuur, industriële materialen en warme kleuren kunnen de uitstraling van de ingang verbeteren.

Ook neutrale kleuren in combinatie met kleuraccenten of de kleuren van school helpen hierbij. Bij historische gebouwen is het belangrijk om het erfgoed te respecteren en klassieke architectuur samen te voegen met heldere accentkleuren.

De subtiele grijze vloer versterkt de puur architectonische stijl door harmonie te creëren met materialen als staal, beton en hout.

Een houten vloerontwerp en modern terracotta meubilair creëren een balans tussen historisch en eigentijds.

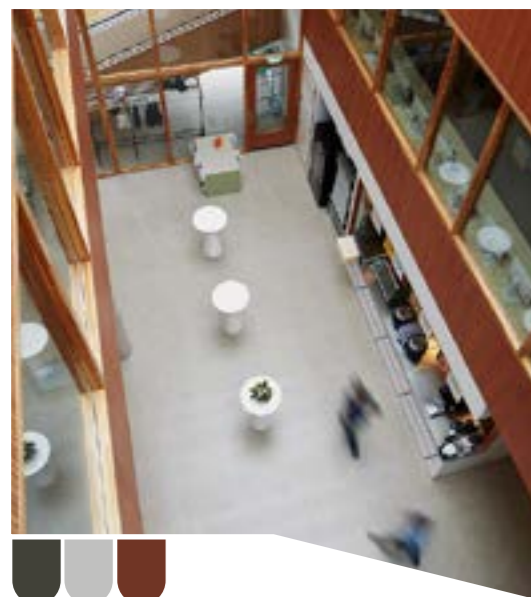
De creatieve vloerpatronen, kleuren en meubilair van deze ingang reflecteren de visie van de instelling en bieden een warm welkom.

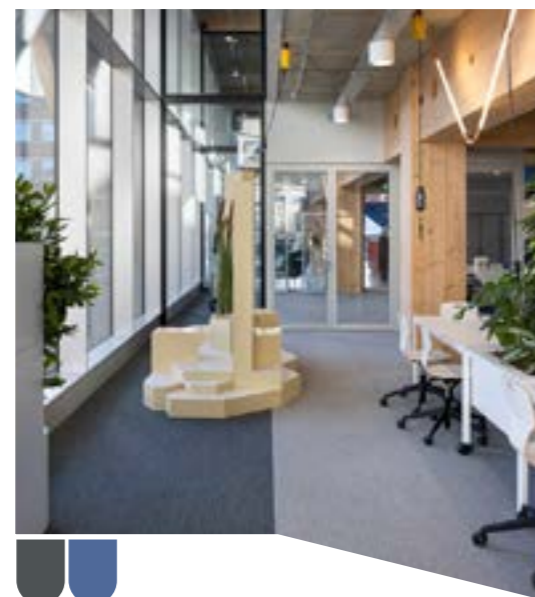
Gang

Kleuren in gangen hebben voornamelijk een functionele rol. Door het schoolgebouw op te delen in secties en elke sectie te voorzien van een kleurcode, verbetert de navigatie en ontstaat er een dynamische omgeving. Naast verbindingroutes kunnen gangen een waardevolle toevoeging zijn door

studenten plekken aan te bieden om te zitten, hun laptop aan te sluiten of te ontspannen. Verder is het belangrijk rekening te houden met kleurenblindheid. Denk aan het gebruik van kleurcodering en symbolische bewegwijzering om een route aan te geven.

De combinatie van warm hout en koel grijs creëert een natuurlijke balans en past bij futuristische architectuur wat veel studenten aanspreekt.

Contrasterende lijnen op de vloer accentueren verschillende ingangen en doorbreken het eindeloze gevoel van een lang gang, terwijl de blauwige en grijze kleuren zorgen voor kalmte en rust.

Creatieve ontmoetingsplekken maken een gang interessanter en beter bruikbaar. De heldere vloer biedt een goede reflectie van het natuurlijke daglicht en de donkere kleur zorgt voor meer privacy in de zithoek.

“De kleuren die je gebruikt in gangen hoeven niet altijd op de muren te worden aangebracht. Andere opties zoals een gekleurde vloer of een gekleurd plafond, of gekleurde objecten of pilaren - zijn soms een betere keuze.”

Jasmien Herssens

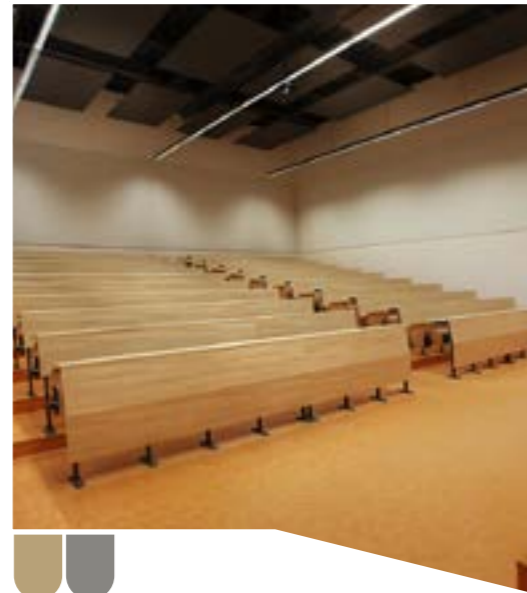

Collegezaal

Concentratie voor studenten staat centraal in collegezalen. Vaak vertonen deze ruimtes een eentonige sfeer. Subtiel kleurgebruik is aanbevolen. Bijvoorbeeld door stoelen in verschillende kleurnuances te plaatsen. Gebruik daarnaast geluiddempende vloeren met donkere kleurtinten om ongewenste reflecties van het plafondlicht te voorkomen.

“In grote collegezalen is concentratie cruciaal. Neutrale kleuren zijn hiervoor het best, maar deze kunnen ook saai zijn. Jongeren voelen zich meer aangetrokken tot een koele en ontspannen sfeer, die wordt uitgedrukt door grafisme en een verscheidenheid aan kleuren.”

Olivier Large

Door warme, natuurlijke materialen met een moderne en minimalistische architectuur te combineren, heeft deze collegezaal een eigentijdse en intellectuele sfeer.

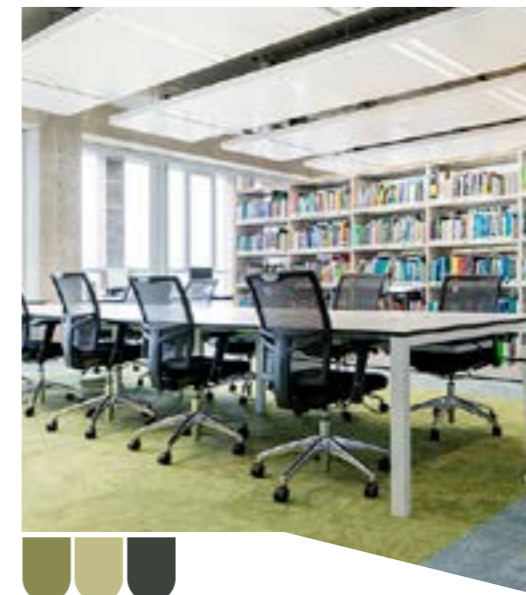

De grijze vloer in combinatie met de grijstonen van de stoelen zorgen voor een zeer rustige sfeer.

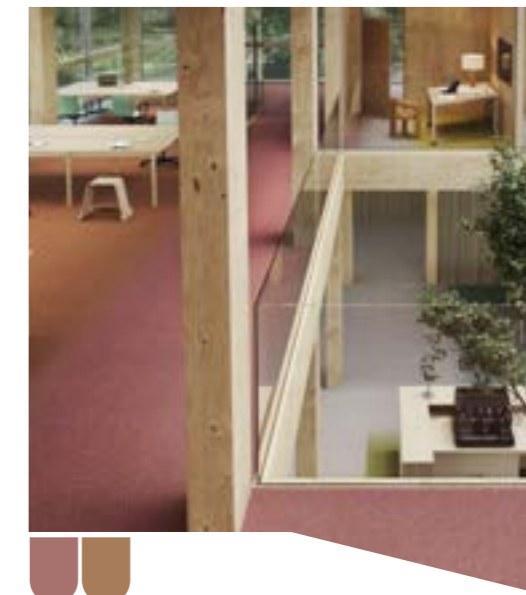
Studiecentrum & bibliotheek

Een bibliotheek of studiecentrum moet een rustige omgeving zijn waarin studenten ongestoord kunnen studeren en werken. Het geluidsniveau is een belangrijk aspect in deze leer- en werkomgeving. Vloerbedekking en subtiel kleuren worden daarom zeer aanbevolen voor een comfortabel gebruik van de ruimte. Daarnaast is het essentieel om zowel individuele

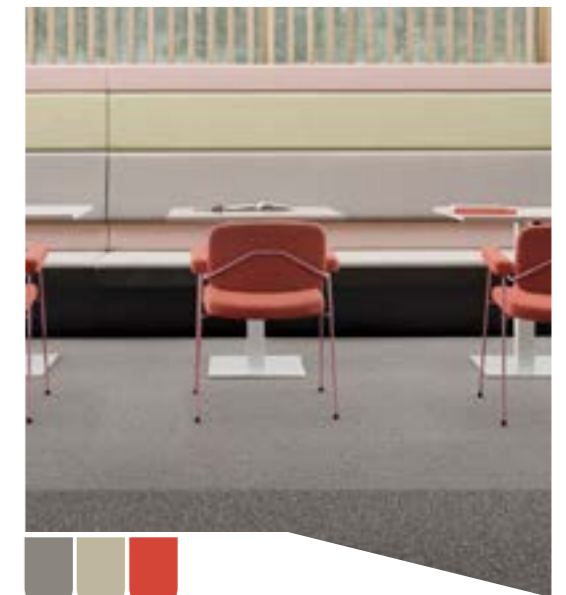
als groepsworkplekken te ontwerpen waar een student enerzijds alleen kan focussen en waar anderzijds vier tot acht studenten kunnen samenkomen voor een groepsopdracht. Het streven is om deze ruimtes zoveel mogelijk samen te laten smelten met de rest van gebouw, zodat het op geen negatieve manier onderscheiden wordt van de rest.

Een zachte tapijtvloer helpt lawaai minimaliseren. De groene accentkleur, die verbonden is aan aardetinten, creëert een uinodigende en veilige sfeer.

In deze zeer ruime, hoge, open bibliotheek en studieruimte wordt er een sterke link met de natuur gelegd middels kleuren en materialen, wat een positieve invloed op de energie en concentratie heeft

Hedendaagse architectuur in een studiegebied biedt ruimte om extravagante en getemperde kleuren te combineren.

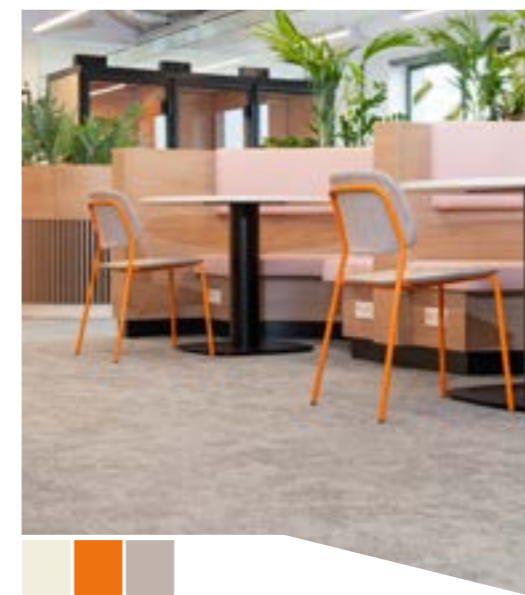
“**Studenten brengen een groot deel van hun dag door op de campus. Met natuurlijke huidtinten en kleuren uit de natuur voelt de sfeer huiselijker aan. De spirit van studenten zou hierdoor verbeteren en de aanwezigen zouden het prettiger vinden om er te zijn.**”

Gill Dean

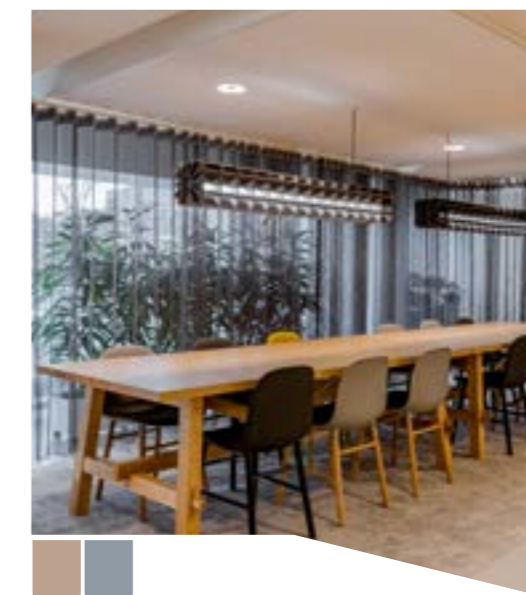
Kantine

Studenten, docenten en overige medewerkers gebruiken een kantine als ontmoetingsplek, ter ontspanning en om maaltijden te nuttigen. Door te werken met verschillende secties, te variëren met hoge en lage tafels en door veel daglicht toe te laten ontstaat er een evenwichtige omgeving. Goede akoestiek, eenvoudig onderhoud en duurzaamheid zijn daarbij van groot belang.

Voor deze levendige ruimtes zijn er talloze kleuropties. Heldere kleuren, vooral degene met een geel pigment, geven gebruikers een optimistisch gevoel en stimuleren de eetlust. Helder kleurgebruik is toepasbaar op diverse oppervlakken en te combineren met het meubilair.

Een eenvoudige en natuurlijke ambiance in de kantine stelt een zeer brede doelgroep tevreden. De link met de aarde geeft studenten een veilig gevoel in een ontspannende omgeving.

Studenten zijn positief aangetrokken tot een moderne en kleurrijke kantine, omdat dit een aangename onderbreking biedt.

Creëer afzonderlijke functies door verschillende kleuren te gebruiken. Het contrast tussen het hout en de vloer biedt structuur en zorgt voor een levendige sfeer.

Sanitaire ruimtes

Sanitaire ruimtes dienen vooral makkelijk in onderhoud te zijn. Experimenteren met heldere kleuren is toepasbaar op verschillende elementen, zoals de vloer, de deuren en het plafond.

Zo helpen lichte vloerkleuren het licht reflecteren, waardoor de helderheid toeneemt. Een overzichtelijke ruimte is uiteindelijk het grootste belang, zodat mensen eenvoudig hun weg kunnen vinden.

Een rustig uiterlijk met speelse elementen geeft de sanitaire ruimte een aantrekkelijke uitstraling, waardoor jongvolwassenen zich comfortabeler voelen.

Een grijzige vloer geeft de levendige kleuren op de deuren en muren meer kracht en karakter. Lichte objecten op het plafond openen de ruimte en zorgen voor een gevoel van frisheid en helderheid.

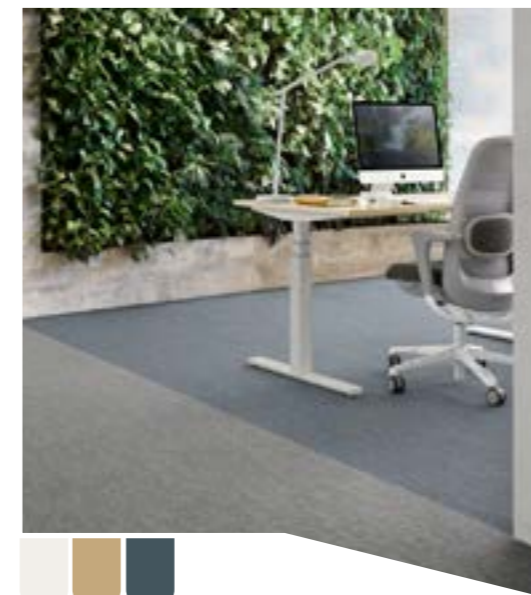

Het contrast tussen de doucheruimte en kleedkamer toont een duidelijk onderscheid tussen het 'natte' gebied en 'droge' gebied. Een lichte toon op de vloer reflecteert licht en geeft de ruimte een helder en fris uiterlijk.

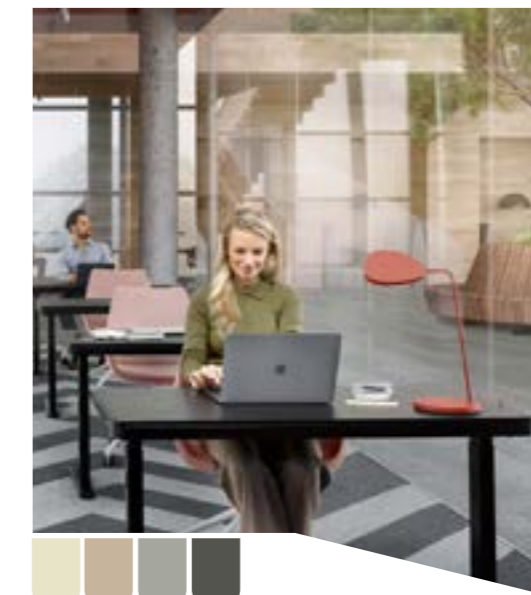
Docentenkamer & administratie

Deze ruimtes zijn bedoeld voor werk, ontspanning en persoonlijke taken van docenten en overige personeelsleden, waarbij een aangename sfeer centraal staat. Ontspannen kleurgebruik en natuurlijk licht dragen bij aan deze ambiance. De receptie - vaak verbonden aan de administratieruimte - dient als

informatiezone voor veel studenten en bezoekers. Kleurgebruik benadrukt deze zone en zorgt voor structuur en overzichtelijkheid. Daarnaast is het belangrijk om altijd een bepaalde bron van daglicht toe te laten in deze ruimtes. Dit verhoogt het persoonlijke energieniveau en benadrukt de kleuren.

De donkere vloer is een doordachte manier om de hoeveelheid daglicht te temperen die een administratieve ruimte mogelijk binnenkomt.

Door de combinatie van natuurlijke kleuren en elementen, zoals de groene planten, ontstaat er een uitnodigend en comfortabel gevoel. De ruimte laat voldoende daglicht binnen, wat zorgt voor een positieve sfeer.

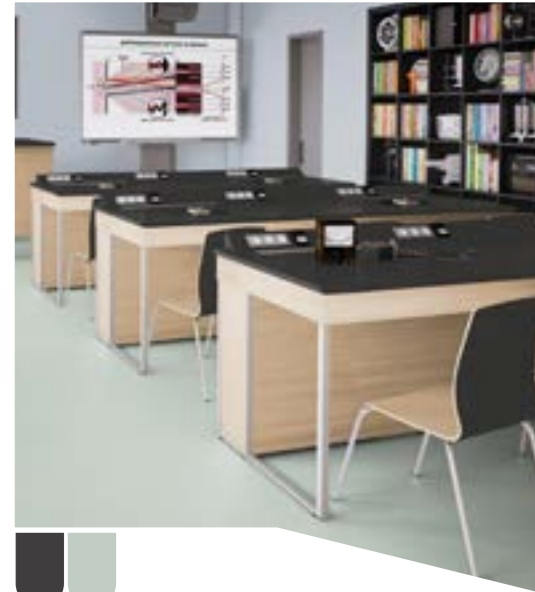
De felrode kleur van de receptie vormt de perfecte indicator voor bezoekers om hen erop te wijzen dat dit dé plek is om naartoe te gaan voor vragen of advies.

Praktische ruimte

Praktijkruimtes vragen om een gebruiksvriendelijk ontwerp. Gereedschappen en hulpmiddelen staan voorop, waarbij materialen en kleuren worden aangepast aan de ruimte. Dit betekent echter niet dat kleur geen enkele rol speelt. Het is namelijk van belang bij het creëren van meer 'warmte' in een industriële ruimte. Studenten geven veelal de voorkeur aan ruimtes met een professionele

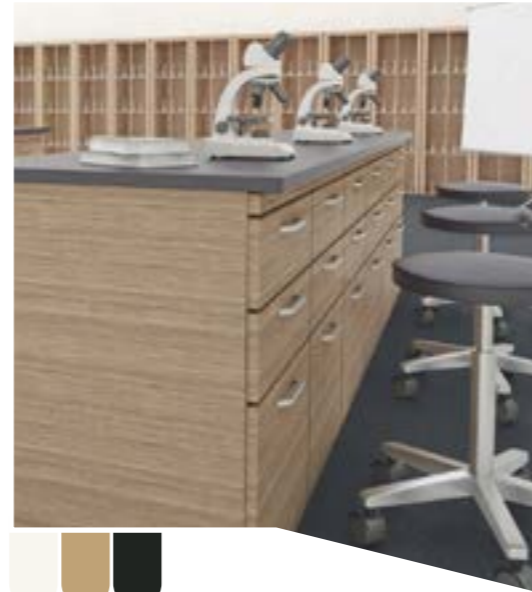
uitstraling. Dit geeft hen het gevoel dat zij in een echte onderneming of fabriek werken. De ideale manier om studenten voor te bereiden op hun toekomstige loopbaan is door hen een ruimte te bieden die zowel professionaliteit als comfort uitstraalt.

Een natuurlijke vloerprint is geschikt voor het creëren van meer warmte én legt een link met de natuur in een technisch ogende ruimte.

In een praktijkruimte is het ideaal om functionaliteit en esthetiek te combineren, zowel in materialen als kleuren.

Donkere kleuren creëren vaak orde en structuur in een praktijkruimte met veel studenten, hoge geluidsniveaus en veel materialen.

Creatieve ruimte

Moderne opleidingsinstellingen moeten voorzien in creatieve ruimtes. Denk aan ateliers en multimediaruimtes met computers voor grafisch ontwerp en fotografie. Het is mogelijk om tot op zekere hoogte te experimenteren met

meer gedurfde kleuren. Het educatieve doel staat namelijk altijd centraal in deze ruimte, want het is hoe dan ook een plek waar studenten zich horen te concentreren.

Een creatieve ruimte moet aantrekkelijk en inspirerend zijn, zodat studenten zich uitgedaagd en aangemoedigd voelen om nieuwe ideeën te bedenken.

Intense vloerkleuren kunnen de inspirerende sfeer ondersteunen van een creatieve werkplek of studieruimte.

Een rustige werkplek met speelse en uitgesproken accentkleuren, stimuleert het creatieve proces.

Bibliografie

Scott-Webber, L. (2010). Design decoded. A journey of discovery in finding your authentic design self... your design 'voice.' NY: Linus Publications.

Embry, D. (1984). The Persuasive Properties of Colour, Marketing Communications, October 1984.

Cockerill, I. M., & Miller, B. P. (1983). Children's colour preferences and motor skill performance with variation in environmental colour. Perceptual and Motor Skills, 56(3), 845-846.

Englebrecht, K. (2003). "The Impact of Colour on Learning," NeoCon, 2003.

Adams, R. J. (1987). An evaluation of colour preference in early infancy. Infant Behavior & Development, 10(2), 143-150.

Terwogt, M. M., & Hoeksma, J. B. (1995). Colours and emotions: Preferences and combinations. Journal of General Psychology, 122(1), 5-17.

Zentner, M. R. (2001). Preferences for colours and colour-emotion combinations in early childhood. Developmental Science, 4(4), 389-398. doi: 10.1111/1467-7687.00180.

Hamid, P.N., & Newport, A.G. (1989). Effect of Colour on Physical Strength and Mood in Children. Journal of Perceptual and Motor Skills.

LoBue, V., & DeLoache, J. Pretty in Pink: The Early Development of Gender-Stereotyped Colour Preferences, British Journal of Developmental Psychology, 2011.

Causse, J.G. L'étonnant pouvoir des couleurs, Editions du Palio, 2014.

Brémond, E. "The intelligence of colour".

Van Buynder, E. "Art on the campus".

Met speciale dank aan

Barre, Nicole (Frankrijk)

Bessemans, Ann (België)

Bladt, Lola (België)

Brémond, Elisabeth (Frankrijk)

Bruyninckx, Fabienne (België)

Buynder, Ernest (België)

Causse, Jean-Gabriel (Frankrijk)

Couzy, Cesar (België)

Couzy, Felix (België)

Dean, Gill (Verenigd Koninkrijk)

Delouvié, Bénédicte (Frankrijk)

Dovic, Pascale (Frankrijk)

Duchemin, Patrice (Frankrijk)

Gielen, Mathieu (Nederland)

Helden, Johan (Nederland)

Henzen, Rozemarijn (Nederland)

Herssens, Jasmien (België)

Hoekstein, Siebrith (Nederland)

Huybrechts, Ann (België)

Kooy, Albert (Nederland)

Large, Olivier (Frankrijk)

Mae, Lula (Verenigd Koninkrijk)

Maere, Yoni (België)

Mauchamp, Marie-Claude (Frankrijk)

Morez, Jan (België)

Nouwens, Kim (Nederland)

Oberfeld-Twistel, Daniel (Duitsland)

Orsoni, Florent (Frankrijk)

Rassion, Didier (Frankrijk)

Scott-Webber, Lennie (Verenigde Staten)

Sel, Doukje (België)

Sorber, Simone (Nederland)

Thomaes, Jan (België)

Thorslund, MC (Zwitserland)

Torfs, Erika (België)

Veltmaat, Maud (Nederland)

Verhees, Ben (België)

Vos, Elsie (België)

Tarkett Human-
Conscious Design®